

SXEDIO.G76

25.2. 1959: Η ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΚΑΤΗΓΟΡΕΙ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΗΤΤΑ ΚΑΙ ΟΤΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΕΝΑ ΑΛΛΟΠΡΟΣΑΛΛΟ ΚΡΑΤΟΣ ΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΘΑ ΥΠΗΡΧΑΝ ΣΥΝΕΧΕΙΣ ΠΡΟΣΤΡΙΒΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (Περίληψη)

Ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας Κωνσταντίνος Καραμανλής ενημερώνοντας την Ελληνική Βουλή για τις συμφωνίες της Ζυρίχης και του Λονδίνου στις **23.2.1959** κατέληξε καλώντας την αντιπολίτευση να τοποθετηθεί έναντι αυτών με βάση το γενικότερο εθνικό συμφέρον.

Είπε ο Καραμανλής στο τέλος της ομιλίας του:

"Γνωρίζω ότι δεν δύναμαι να αναμένω από την αντιπολίτευση να χαρακτηρίσει την Κυβέρνηση. Γνωρίζω όμως ότι υπάρχουν εις την ιστορίαν των Εθνών περιστάσεις εξαιρετικά, κατά τας οποίας η αντιπολίτευσις οφείλει να λησμονή ότι είναι αντιπολίτευσις.

Πιστεύω ότι μία τοιαύτη εξαιρετική περίστασις, είναι και η παρούσα. Πιστεύω κύριοι συνάδελφοι ότι, ανεξαρτήτως πολιτικής τοποθετήσεως, με οδηγόν μοναδικόν την εθνικήν σας συνείδησιν, θα πράξητε εκείνο, το οποίον επιβάλλει το συμφέρον της Κύπρου, αλλά και το γενικώτερον εθνικόν συμφέρον".

Ωστόσο, η αντιπολίτευση πήγε στη Βουλή αποφασισμένη να τα ψάλλει στον Καραμανλή. Και η τελευταία του έκκληση έπεσε στο κενό, γιατί ενώ αυτός αγόρευε κατατέθηκαν δυο προτάσεις δυσπιστίας με αντικείμενο τη διαχείριση του Κυπριακού.

Την πρώτη κατέθεσαν οι εκπρόσωποι των Φιλελευθέρων, των Προοδευτικών, της Δημοκρατικής Ένωσης και του Λαϊκού Κοινοβίου Κόμματος και τη δεύτερη βουλευτές της ΕΔΑ.

Η συζήτηση αναβλήθηκε για τις **25** Φεβρουαρίου. Και η αντιπολίτευση κατηγόρησε την Κυβέρνηση για εθνική ήττα, ότι προέβη σε εξευτελιστικές παραχωρήσεις, δημιούργησε ένα αλλοπρόσαλλο κράτος στην Κύπρο, στο οποίο θα υπήρχαν συνεχείς προστριβές μεταξύ των δυο κοινοτήτων και χαρακτήρισαν το νέο κράτος προκεχωρημένη ζώνη μόνιμου ελληνοτουρκικού πολέμου.

Ακόμα προειδοποίησε για το δικαίωμα που δινόταν στην Τουρκία για επέμβαση στην Κύπρο, ενώ ένας ομιλητής (Σπ. Μαρκεζίνης) ανέφερε ότι εάν τίθετο θέμα να φύγουν οι Αγγλοι και να επανέλθουν οι Τούρκοι, ο ίδιος θα προτιμούσε να παρέμεναν οι Αγγλοι.

Ωστόσο, παρά τις βαρειές κατηγορίες, ο Καραμανλής ήταν σίγουρος για το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας μια και διέθετε απόλυτη πλειοψηφία.

Έτσι οι δυο προτάσεις απορρίφθηκαν ύστερα από ένα τριήμερο συζητήσεων με **170** ψήφους κατά και **118** υπέρ.

Ενώπιον της Βουλής κατά την συζήτηση των συμφωνιών βρισκόταν και μια επιστολή του Μητροπολίτη Κυρηναίας Κυπριανού που απευθυνόταν προς τον Πρόεδρο του Σώματος Κωνσταντίνο Ροδόπουλο και στην οποία εξέφραζε τη διαφωνία του με τη συμφωνία που είχε επιτευχθεί.

Ο Κυρηναίας εκδηλωνόταν πλέον σαφώς και επίσημα εναντίον των συμφωνιών. Και η επιστολή του αποτελούσε ακόμα ένα ατού για τους βουλευτές της αντιπολίτευσης, που σαν πήραν το βήμα προσπάθησαν να κατακεραυνώσουν τον Καραμανλή και τους χειρισμούς του.

Ανέφερε ο Κυρηναίας Κυπριανός στην επιστολή του με ημερομηνία **24** Φεβρουαρίου **1959** και η οποία αποτελούσε ένα από τα πρώτα έγγραφα με τα οποία καταδικαζόταν από Κυπρίους η συμφωνία του Λονδίνου:

Αξιότιμε κυριε Πρόεδρε,

Επί τη ενάρξει της συζητήσεως της συμφωνίας Ζυρίχης- Λονδίνου υπό της Βουλής, αποτεινόμεθα προς το Σώμα της Εθνικής Αντιπροσωπείας, ίνα απευθύνωμεν

μεν θερμόν από μέρους του Ελληνικού Κυπριακού λαού χαιρετισμόν, διερηνεύσωμεν δε την συνέχουσαν τούτον αγωνίαν και οδύνην, εκ των όρων της ειρημένης συμφωνίας και προβώμεν εις έκκλησιν, όπως ρυθμιστής της σκέψεως και της αποφάσεως της Βουλής των Ελλήνων, εν τη προκειμένη εξόχως δε σοβαρά εθνική περιστάσει, παραμείνη η γνώριμος εις τους Έλληνας και εις κρισίμους, ως αι παρούσαι, ώρας, εντονώτερον προβάλλουσα και διαυγέστερον ακουομένη φωνή της εθνικής συνειδησεως και επιταγή της ενδόξου ελληνικής ιστορίας.

Η Κύπρος εγεννήθη και παρέμεινε ελληνική μέχρι σήμερα. Καθ όν όμως χρόνον μετά πίστεως ανέμενεν ότι θ ανέκτα την ελευθερίαν- διά την οποίαν πλουσίαν προσέφερε την σπονδήν του αίματος και απερίγραπτα υπέστη κατά την διαρρεύσασαν τετραετίαν μαρτύρια- και θα εξησφαλίζετο η μετά της Μητρος Ελλάδος Ενωσις της, κατάπληκτος και φρικιώσα, νικήτρια δ επί του πεδίου της μάχης, είδε να καθίσταται-παρά πάσαν αρχήν του δικαίου και ηθικής- και νέος κυρίαρχος της, η Τουρκία, να υποτάσσεται δε ο όγκος του Ελληνικού πληθυσμού της εις την ελαχίστην τουρκικήν μειονότητα των **18%** από την θέλησιν της οποίας θα εξαρτάται απολύτως και εσαεί το μέλλον του.

Ομιλούν ευγλώττως το δημοσιευθέντα κείμενα της συμφωνίας. Το δημιουργούμενον δι αυτής καθεστώς, πόρρω απέχον του αληθούς πολιτεύματος ανεξαρτησίας και δημοκρατίας, είναι απείρως χειρότερον και αυτού του αποικιακού καθεστώτος.

Διότι υπό το τελευταίον τούτο η Κύπρος παρέμενε εις τας αγγλικάς χείρας ως παρακαταθήκη ελληνική, ενώ τώρα αποκόπτεται οριστικώς εκ του κορμού της Μητρος Ελλάδος.

Το ιερόν και απαράγραπτον δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως, το οποίον ασκείται και υπ αυτών των μαύρων της Αφρικής, εξοβελίζεται διά παντός.

Συνεπεία δε της διατάξεως καθ ην "είναι απαγορευμένη πάσα δραστηριότης δυναμένη να ευνοήση

αμέσως ή εμμέσως την Ενωσιν", θα είναι η ανάπτυξις δραστηριότητος προς δημιουργίαν "κυπριακού πατριωτισμού, με στόχον διαρκή και μοναδικόν τον αφελληνισμόν της νήσου.

Την κρίσιν της Βουλής των Ελλήνων, καλουμένης ν απαοφασίση επί του καιρίου θέματος της Ελληνικής Κύπρου, δεν θα κρίνουν μόνον οι άνθρωποι και η ιστορία, θα κρίνη και ο Θεός, του οποίου τας ευλογίας και τον φωτισμόν επικαλούμεθα επί το σώμα της Εθνικής Αντιπροσωπείας".

Πρώτος ομιλητής ήταν ο Σοφοκλής Βενιζέλος, αρχηγός των Φιλελευθέρων, ο οποίος είπε ότι η λύση που δόθηκε σήμαινε οριστική καταβαράθρωση του Κυπριακού και διάψευση των ελπίδων του Κυπριακού λαού.

Επίσης κατηγόρησε την Κυβέρνηση ότι προέβη σε εξευτελιστικές πραχωρήσεις για τη δημιουργία ενός αλλοπρόσαλλου καθεστώτος ανεξαρτησίας που μοιραίως, όπως είπε, θα οδηγούσε σε συνεχείς προστριβές μεταξύ των δυο κοινοτήτων ενώ παραχωρείτο στους κυπρίους μια αλυσσοδεμένη ανεξαρτησία.

Η Κυβέρνηση είπε, άσκησε πίεση στο Μακάριο για να αποδεχθεί την συμφωνία και την κατηγόρησε ότι προέβη σε ταπεινωτική συνθηκολόγηση ενώ σημείωσε χαρακτηριστικά ότι "δεν θα ήτο υπερβολή να είπω ότι ο κυπριακός λαός ηγωνίσθη διά να νικήση η Τουρκία".

Στο Βενιζέλο απάντησε ο Υπουργός Εξωτερικών Ευάγγελος Αβέρωφ που χαρακτήρισε τα όσα είπε ο Σοφοκλής Βενιζέλος αναιμικά και μικρόψυχα.

Η απάντηση του Αβέρωφ ηλέκτρισε περισσότερο την τεταμένη ατμόσφαιρα και η συζήτηση στη συνέχεια διεξήχθη μέσα σε ηλεκτρισμένη ατμόσφαιρα και κατηγορίες.

ΑΒΕΡΩΦ: Ησθάνθην την υποχρέωσιν να απαντήσω διότι δεν είναι δυνατό μια νήσος, η οποία μετά από αγώνα και φοβερά βάσανα τόσων ετών πανηγυρίζει, ημείς εκ του βήματος τούτου να ρίπτωμεν τον σπόρον της διχόνοιας και της αμφιβολίας.

Ι.ΖΙΓΔΗΣ: Πενθεί ο Γρίβας.

ΑΒΕΡΩΦ: Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, διά τον οποίον άπαντες οι Έλληνες της Κύπρου μας διαβεβαίωσαν πάντοτε ότι εκπροσωπεί την θέλησιν του Κυπριακού λαού, ετηρείτο ενήμερος και συνεφώνει εις την πορείαν των διαπραγματεύσεων. Ουδέν εδώσαμεν, η Κύπρος δεν ανήκει εις την Ελλάδα διά να δώσωμεν. Η Κύπρος ανήκει κατά κυριαρχίαν και κατέχεται ισχυρώς από την Μεγάλην Βρετανίαν. Και η Μεγάλη Βρετανία εδέχθη να άρη την κυριαρχίαν διά πρώτην φοράν εις τόσα έτη. Και έπρεπε να πανηγυρίσωμεν το γεγονός αυτό. Εδέχθη να άρη την κυριαρχίαν αλλ έθεσε τον όρον ότι θα διατηρήση την κυριαρχίαν επί ωρισμένων βάσεων. Ποίος εξ υμών, ποίος εκ των φίλων μας είναι δυνατόν να μας είπη, Κύριοι σας δίδουν το **97%** ή το **98%** αλλά δεν σας δίδουν το **2%** ή το **3%**. Μη πάρετε το **97%** ή το **98%** πρέπει να πάρετε το **100%**.

Ο Ηλίας Ηλιού, της ΕΔΑ ανέφερε ότι τα κείμενα δείχνουν ότι η Κύπρος δεν κατέστη ούτε Δημοκρατία, ούτε ανεξάρτητος.

Οι συμφωνίες είπε αποτελούν πράγματι μίαν πρωτοφανή ήττα της Ελλάδας και μίαν παταγώδη κατάρρευση πολιτικής, την οποίαν για τετραετία περίπου διεκήρυσσαν οι αλληπάλληλες Κυβερνήσεις του κ. Καραμανλή.

Ο Ηλιού είπε ότι η Ελληνική Κυβέρνηση έδωσε βάσεις στην Αμερική και στους Άγγλους και σημείωσε ότι η Κύπρος καθίσταται από τώρα μια προκεχωρημένη ζώνη ελληνοτουρκικού πολέμου, μόνιμου και πάγιου και κατηγορήσε την κυβέρνηση ότι έφερε το Κυπριακόν "εις μίαν κατάστασιν τραγική, της οποίας δεν ήσαν άξιοι οι υψηλοί αγώνες και η αυτοθυσία του κυπριακού λαού".

Ο Ηλίας Τσιριμώμος, Πρόεδρος της Δημοκρατικής Ένωσης, χαρακτήρησε τη λύση του Κυπριακού σαν συντριπτική εξωτερική εθνική ήττα για την Ελλάδα και τραγέλαφο. Και προσθεσε ότι από τα έγγραφα που είχε ενώπιον του το μόνον που δεν επετεύχθη ήταν η

ανεξαρτησία της Κύπρου.

Ο Τσιριμώκος είπε ότι το νέο Κυπριακό κράτος θα αποτελεί μια πυριτιδαποθήκη και για την Ελλάδα και για την Τουρκία και τη Μέση Ανατολή.

Ο Αρχηγός του Λαϊκού Κοινωνικού Κόμματος Στέφανος Στεφανόπουλος είπε ότι η συμφωνία παραβίαζε τη συνθήκη της Λωζάννης και ότι για πρώτη φορά η Τουρκία, η οποία όπως είπε ουδέποτε είχαν επανέλθει σε εδάφη από τα οποία είδεν εκδιωχθεί, επανερχόταν στην Κύπρο.

Δεν είναι λοιπόν, ούτε ανεξάρτητον, ούτε ελεύθερον κράτος το κατασκεύασμα το Κυπριακόν. Δεν είναι ούτε καν δημοκρατικόν διότι παραβιάζει τους βασικούς κανόνες της Δημοκρατίας κατέληξε ο Στεφανόπουλος.

Ο Σπύρος Μαρκεζίνης, αρχηγός του κόμματος των Προοδευτικών επισήμανε το γεγονός ότι η Τουρκία επέστρεφε στην Κύπρο και χρησιμοποιώντας τη γλώσσα του Ευαγγελίου πρόσθεσε: "Επραξαν ως να υπήκοον εις τον Πιλάτον λέγοντος "...υπάγεται ασφαλίσασθε ως οίδατε. Οι δε πορευεθέντες ησφάλισαντο τον τάφον, σφραγίσαντες τον λίθον μετά της κουστωδίας", και έβαλον τους 650 Τούρκους εκεί".

Είπε ακόμη ότι με τη συμφωνία αποκλειόταν πλέον ο αγώνας για την Ένωση.

Ο αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης Παναγιώτης Κανελλόπουλος υποστήριξε ότι η εφαρμογή των όσων είχαν επιτευχθεί στηριζόταν κυρίως στη συμβίωση στα πλαίσια ενός ανεξάρτητου κυρίαρχου κράτους προσθέτοντας ότι "υπό την προϋπόθεσιν ότι οι ηγέται της Κύπρου θα πολιτευθούν καλώς είναι δυνατό να καταστεί το βάθρον και της ειρήνης εν τη νήσω και της προόδου ολοκλήρου του ελληνικού και του τουρκικού κυπριακού λαού" ώστε η Κύπρος να καταστεί ένας κρίκος που να συνδέει περισσότερο την Ελλάδα και την Τουρκία.

Ο Αρχηγός του Δημοκρατικού Κέντρου Σ. Αλλαμανής επέκρινε τη λύση και σημείωσε ότι η Κύπρος μεταβάλλεται σε προτεκτοράτο τριών κρατών, ενώ επέκρινε το δικαίωμα επεμβάσεως που

παραχωρείτο στην Τουρκία.

Οι συνθήκες, πρόσθεσε "ουδεμίαν προοπτικήν ειρηνικής διαβιώσεως του Κυπριακού λαού διαγράφουν, καθιερώνουν μόνιμον υποταγήν και υποδούλωσιν των Ελλήνων της νήσου εις τους Τούρκους και τους Βρεττανούς και κατέληξε προειδοποιώντας ότι "αι συνθήκαι αυταί θα οξύνουν τας σχέσεις με την μεγάλην Βρεττανίαν και με την Τουρκίαν και θα εκθέσουν την χώραν εις σοβαρούς κινδύνους και περιπετείας".

Ο ανεξάρτητος φιλελεύθερος Γιώργος Παπανδρέου βρήκε και πλονεκτήματα στη λύση που δυνόταν. Και το βασικό ήταν ότι η Κύπρος καθίστατο ανεξάρτητο κράτος και αποκαθίσταντο στη νήσο η ειρήνη και οι συμμαχίες με αποτέλεσμα η Κυβέρνηση να μπορούσε να αφιερωθεί στα εσωτερικά προβλήματα.

Στα μειονεκτήματα, και μάλιστα βαρύτερα, όπως είπε, ήταν η καθιέρωση της τριπλής συγκυριαρχίας και της νομικής διχοτομήσεως και της διοικήσεως αντί της εδαφικής που ζητούσαν οι Τούρκοι και πρόσθεσε:

"Αλλά υπάρχουν και άλλα βαρύτερα μειονεκτήματα. Υπάρχουν σκληρότατοι θυσίαι. Είναι προ παντός η απάρνησις της Ενώσεως διά παντός.

Υπάρχει και άλλο επίσης σημαντικόν μειονέκτημα. Η Τουρκία ως κράτος επανέρχεται εις την Κύπρον. Είχεν η Τουρκία υπογράψει την συνθήκην της Λωζάννης και με την υπογραφήν αυτήν ειχε παραιτηθή παντός δικαιώματος εις την Κύπρον. Και κατά παράβασιν αυτής της συνθήκης επανέρχεται εις την Κύπρον. Είχεν επίσης καθιερωθή πολιτική παράδοσις, εις τον ελεύθερον και χριστιανικόν κόσμον, ότι χώραι απελευθερούμενοι από την Οθωμανικήν αυτοκρατορίαν ουδέποτε επανέρχονται υπό την εξουσίαν της. Και η Αρχή αυτή, η γενικώς καθιερωμένη, ως κανών ηθικός επίσης παραβιάζεται. Η Τουρκία, ως κράτος επανέρχεται εις την Κύπρον. Αυτά είναι τα δύο βαρύτερα μειονεκτήματα των νέων συμφωνιών.

Αλλά η απάρνησις της Ενώσεως είναι βαρύτερη οδύνη. Και εις τας γενομένας συμφωνίας υφίσταται οργάνωσις ενόπλων εγγυήσεων προς απαγόρευσιν οιασδήποτε επιδιώξεως της Ενώσεως, Και είναι φυσικόν, ότι εις την φιλοτιμίαν του Ελληνικού πατριωτισμού αυτή η απαγόρευσις δημιουργεί βαρύ τραύμα".

Στη συνέχεια ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης κατηγόρησε την Ελληνική Κυβέρνηση ότι για την επίτευξη των συμφωνιών χρησιμοποίησε το "πιστόλι εις τον κρόταφον" του Μακαρίου για να τον υποχρεώσει να υπογράψει τις συμφωνίες.

Η συζήτηση γινόταν μέσα σε ηλεκτρισμένη ατμόσφαιρα, ενώ σε κάποιο στάδιο ένας βουλευτής έρριξε ένα ποτήρι εναντίον συναδέλφου του.

Αυτό συνέβη όταν ο Η. Μπρεδήμας ανέφερε ότι "οι συμφωνίες απειλούν την τελευταία φάσιν ενός προδιαγεγραμμένου σχεδίου, το οποίον είχε συλληφθεί τας τελευταίας ημέρας του επιθανατίου ρόγχου του Στρατηγού Παπάγου" και θεώρησε ως ηθικό αυτουργό το Βασιλέα.

Και ενώ ο Πρόεδρος τον ανακαλούσε σε τάξη πολλοί βουλευτές άρχισαν να ζητωκραυγάζουν υπέρ του Βασιλέως.

Ταυτόχρονα ο βουλευτής του Κυβερνώτος κόμματος της ΕΡΕ Παπαδόπουλος έρριψε εναντίον του Μπρεδήμα ένα ποτήρι και τον τρυμάτισε.

Η συνεδρία έληξε στις **27** Φεβρουαρίου με την απόρριψη των προτάσεων Μορφής.

Ωστόσο σαν τέλειωσε η ψηφοφορία ο Σοφοκλής Βενιζέλος πήρε το λόγο και είπε:

"Κύριε Πρόεδρε, παρά το επιτευχθέν αποτέλεσμα, ημείς θεωρούμεν υποχρέωσιν μας αυτήν την στιγμήν να αναφωνήσωμεν "Ζητω η Ενωσις".